VNS 7/2025 vp
Toiminnanjohtaja Tapani Veistola
Suomen luonnonsuojeluliitto
Kirjallinen asiantuntijalausunto
YmV 7.10.2025

Valtioneuvoston tulevaisuusselonteon ensimmäinen osa: Strateginen toimintaympäristöanalyysi sekä skenaarioita vuoteen 2045

Valtioneuvoston tulevaisuusselonteon skenaariotyö on kansainvälisestikin merkittävä avaus.

Maailmanlaajuiset ympäristöongelmat uhkaavat myös Suomea

Uhkiin on tunnistettu hyvin globaalit ympäristökriisit. Ne ovat myös meillä Suomessa täällä tänään. Ilmastokriisi, luontokato ja ympäristön tilan heikkeneminen ovat hyvin selonteossa.

Selonteon julkaisun jälkeen on julkaistu kolme selvitystä, jotka tukevat hyvin sen tilannekuvaa ja suosituksia:

- Maapallon plantaaristen rajojen uusi analyysi 2025. Nyt jo seitsemän rajaa yhdeksästä arvioidusta on ylitetty. https://www.stockholmresilience.org/planetary-boundaries

- Euroopan ympäristön tila 2025. Raportti korostaa myös "kolmoiskriisin" (ilmasto, luonto, kemikalisoituminen) osien yhteyksiä toisiinsa. EU-arvion lisäksi siinä on myös tiivis Suomen maaraportti. Siitä on keskeiset osat käännetty lausuntomme liitteeksi. https://www.eea.europa.eu/en/europe-environment-2025/countries/finland

- Suomen luonto- ja lintudirektiivin raportti 2019-24. Yleisesti ottaen luontokato eli lajien ja luontotyyppien heikkeneminen jatkuu maassamme. https://ym.fi/-/luonnon-tilasta-tuore-arvio-suomi-raportoi-eu-lle-luontotyyppien-ja-lajien-tilasta-ja-kehityksesta

Selonteossa on myös monia tärkeitä ja kannatettavia toimia, kuten
- kestävyysmurroksen edistäminen
- ilmastonmuutoksen, luontokadon ja saastumisen keskinäisten riippuvuuksien tunnistaminen ja kokonaisvaltaisten ratkaisujen löytäminen niihin
- ilmastonmuutoksen hillintä ja sopeutuminen
- luonnonvarojen kulutus on saatava kestäväksi
- kestävän ja oikeudenmukaisen siirtymän varmistaminen
- yhteistyö kiertotalouden edistämiseksi sekä siihen liittyvien säännösten ja rahoituksen kehittäminen
- vihreän siirtymän edistäminen teollisuus- ja TKI-politiikassa sekä arvoketjujen vahvistamisessa
- vaikutusten arviointien ja tietoperustaisuuden varmistaminen lainsäädännön valmistelussa

Riskejä voi kääntää mahdollisuuksiksi

Ympäristöriskejä voidaan kääntää myös mahdollisuuksiksi. EK:n hankeikkunan investointimahdollisuuksista suuri valtaosa on vihreän eli puhtaan siirtymän hankkeita. Niiden kestävällä sijoittelulla voidaan edistää sekä taloutta että ympäristöä niin, että vältetään muiden ympäristöongelmien pahentamista (*Do Not Significant Harm* -periaate).

Lisäksi kiertotalouden, materiaalitehokkuuden ja kierrättämisen kehittymättömyys on Suomen ympäristöpolitiikan suurimpia heikkouksia – mutta siihenkin liittyy suuria liiketoimintamahdollisuuksia.

Vastaavasti ennallistaminen ja luonnonhoito tuovat työtä ja toimeentuloa maaseudulle, mikä kannattaa EU-rahastojenkin kautta hyödyntää. Soiden ennallistaminen rajaseuduilla on myös turvallisuuspoliittisesti järkevää.

Näin Suomi voi viisailla valinnoilla pysyä kestävän kehityksen ykkösmaana sekä rahoittaa ympäristösatsauksia ja muuta hyvinvointia ympäristötekojen tuotoilla.

Lisätietoja: toiminnanjohtaja Tapani Veistola, p. 0400 615 530, tapani.veistola@sll.fi

---

Liite
Otteita Euroopan ympäristön tila -raportin Suomen maaraportista

Jatkotyössä tulee ottaa huomioon Suomen ympäristöön liittyvät haasteet. Ne tulevat hyvin esiin muun muassa uunituoreen Euroopan ympäristön tila -raportin Suomen maaraportissa. Siinä todetaan muun muassa:

“Keskivertosuomalaisen ekologinen jalanjälki on suuri, ja suomalaisten materiaalisten resurssien kulutus on Euroopan korkein. Suomalaiset tuottavat myös paljon jätettä. Vaikka uusiutuvan energian nopea kasvu on johtanut hiilidioksidipäästöjen (CO2) vähenemiseen, Suomen hiilinielut ovat taantuneet. Suomen lajien monimuotoisuuden arviointi on kenties maailman perusteellisin, ja tulokset osoittavat negatiivista kehitystä, sillä joka yhdeksäs laji on uhanalainen.”

“Suomen ympäristöhaasteet ovat tyypillisiä korkean tulotason talouksille. Metsätalous, kaivos- ja metalliteollisuus ovat tärkeitä viennille, mutta ne johtavat merkittävään resurssien kulutukseen kotimaassa. Harvaan asutussa Suomessa infrastruktuurin, kuten teiden ja rautateiden, rakentaminen ja ylläpito kuluttavat myös paljon luonnonvaroja.

Suomen maatalous tuottaa ruokaa pääasiassa kotimaan markkinoille, ja pohjoiset olosuhteet ja maatalouspolitiikka suosivat karjankasvatusta. Aiempi pienimuotoinen maatalous on voimistunut nopeasti viime vuosikymmeninä, eikä luomuviljely ole yleistynyt.

Metsät peittävät yli kolme neljäsosaa Suomen maapinta-alasta. Suurin uhka luonnon monimuotoisuudelle on metsätalous, vaikka haitallisimmista metsänhoitomenetelmistä on luovuttu. Luonnonsuojelussa keskeinen ongelma on Etelä-Suomen suojelualueiden pirstaloituminen ja pieni koko. Kestävä metsien käyttö on kiivasta keskustelua, ja sekä suojeluun että metsänhakkuun kohdistuu kasvavaa painetta. Biopohjaisten innovaatioiden lisääntymisestä huolimatta yli puolet metsistä korjatusta puusta käytetään energiantuotantoon.

Kylmän ilmaston vuoksi energiatehokkuus on ollut pitkään painopisteenä Suomessa. Kokonaisuudessaan energiantuotannon ja teollisuuden hiilidioksidipäästöt ovat vähentyneet merkittävästi. Tästä edistyksestä huolimatta kiertotaloudessa, materiaalitehokkuudessa ja kierrätyksessä on paljon parantamisen varaa. Kierrätyksen osalta uusi jätelaki vuodesta 2021 alkaen edellyttää kunnilta ja asuinkiinteistöiltä kattavia kierrätysjärjestelmiä. Viime vuosikymmeninä Suomen laaja ja hyvin toimiva juomapullojen ja -tölkkien palautusjärjestelmä on ollut esimerkki erittäin tehokkaasta kierrätyksestä.”

Lähde: https://www.eea.europa.eu/en/europe-environment-2025/countries/finland